دوره دهم ـ سال دوم
شماره چاپ: ۷۶۰
تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱
شماره ثبت: ۳۴۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۶۱. بند «ب» تبصره «۱۶» - تسهیلات قرض الحسنه ازدواج

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۵۷۰۱
دی‌ماه ۱۳۹۶

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر مطالعات اقتصادی

به‌نام خدا

فهرست مطالب

چکیده ۱
مقدمه ۲
پیشینه و عملکرد تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه ازدواج ۳
امکان‌سنجی افزایش مبلغ تسهیلات ازدواج در سال ۱۳۹۷ ..... ۱۱
منبع و مأخذ ۱۴

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
بند «ب» تبصره «۱۶» ـ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

چکیده

اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به جوانان به تناسب هزینه‌های زندگی و تورم سالیانه یکی از اقدامات مؤثر در زمینه فراهم کردن شرایط ازدواج جوانان (موضوع بند «۲» اصل چهل‌وسوم قانون اساسی) است. در بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، مشابه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، علیرغم وجود تورم حدود ۱۰ درصدی در سال‌های مزبور، مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال برای تسهیلات ازدواج برای هریک از زوجین در نظر گرفته شده است و نسبت به قانون بودجه دو سال گذشته تغییر نیافته است.

در سال‌های گذشته حداکثر تقاضای سالیانه تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج یک‌میلیون و سیصد هزار (۱۳۰۰۰۰۰) نفر بوده است. با فرض این مقدار تقاضا برای سال آتی، در سناریوی افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۲۵ میلیون ریال، به حدود ۱۶۰ هزار میلیارد ریال و در سناریوی افزایش به ۱۵۰ میلیون ریال به حدود ۲۰۰ هزار میلیارد ریال منابع نیاز است. با توجه به اینکه سایر تکالیف تسهیلات قرض‌الحسنه مندرج در بندهای «ج» و «د» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نیز بالغ بر ۳۰ هزار میلیارد ریال است، در سناریوی اول مجموع منابع مورد نیاز برابر ۱۹۰ هزار میلیارد ریال و در سناریوی دوم مجموع منابع مورد نیاز برابر ۲۳۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود.

مانده تسهیلات قرض‌الحسنه در پایان مهرماه ۱۳۹۶ برابر ۵۴۵ هزار میلیارد ریال بوده است که در بدبینانه‌ترین برآورد هر سال حدود ۲۰ درصد تسهیلات قرض‌الحسنه (با دوره بازپرداخت ۵ ساله) یعنی حداقل ۱۰۰ هزار میلیارد ریال بازپرداخت خواهد شد و منابع آن می‌تواند صرف پرداخت تسهیلات جدید شود. این در حالی است که سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۲۴ درصد و در هفت ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶ نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۱/۹ درصد رشد داشته و به ۵۳۰ هزار میلیارد ریال رسیده است . لذا برای سال آتی رشد حدود ۲۰ درصدی این منابع قابل پیش‌بینی است که حدود ۱۰۰ هزار میلیارد ریال خواهد شد. بنابراین افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۲۵ میلیون ریال بدون استفاده از منابع قرض‌الحسنه جاری کاملاً عملی خواهد بود و برای افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۵۰ میلیون ریال لازم است معادل ۳۰ هزار میلیارد ریال از منابع قرض‌الحسنه جاری تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت شود این میزان حدود ۳ درصد از مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری (پس از کسر سپرده قانونی) است.

متن پیشنهادی برای اصلاح بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، مربوط به تسهیلات ازدواج، با لحاظ سایر ابعاد نظارتی و اجرایی در انتهای گزارش بیان شده است.

مقدمه

از مهمترین و عمومی‌ترین سیاست‌های کشور در حمایت از ازدواج جوانان از سال‌های ابتدایی دهه ۱۳۸۰ تاکنون تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج بوده است. پرداخت این تسهیلات به امر ازدواج به ویژه در خانوارهای با درآمد زیر متوسط موجب تسهیل و تسریع

در ازدواج جوانان می‌شود، ازاین‌رو تعیین میزان و سازوکارهای پرداخت این تسهیلات در شبکه بانکی کشور از اهمیت زیادی برخوردار است.

بند «ب» تبصره «۱۶» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور به‌شرح ذیل بخشی از مصارف تسهیلات قرض‌الحسنه شبکه بانکی را به موضوع ازدواج اختصاص داده است:

«به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع کلیه منابع در اختیار پس‌انداز، جاری و سپرده قرض‌الحسنه بانک‌ها در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه مشارکت کرده و تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهند.

تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک، از زوج‌ها در سال ۱۳۹۷ یکصد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت چهارساله می‌باشد».

در این گزارش پس از بررسی پیشینه و عملکرد تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه ازدواج، به بررسی کارشناسی این موضوع و ارائه پیشنهادهای اصلاحی لازم پرداخته می‌شود.

پیشینه و عملکرد تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه ازدواج

از انتهای سال ۱۳۸۷ همزمان با افزایش مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج از ده به بیست میلیون ریال، پرداخت این تسهیلات در قالب سامانه متمرکز تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج پیگیری شده است. تعداد، مجموع و میزان تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت شده در سال‌های اخیر در جدول ذیل آمده است:[1]

۱. سخنراني قائم مقام بانك مركزي در همايش سياست‌هاي پولي و ارزي (۱۰ تيرماه ۱۳۹۶).

جدول ۱. میزان تسهیلات قرض‌الحسنه، تعداد و مجموع تسهیلات پرداخت شده

(نفر/ میلیون ریال)

سال	تعداد تسهیلات پرداختی	مبلغ کل تسهیلات پرداختی	مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای افراد عادی*	میانگین تسهیلات پرداختی به هر نفر
۱۳۸۷	۱،۲۰۴	۲۷،۷۴۰	۲۰	۲۳/۰
۱۳۸۸	۹۹۲،۶۳۴	۲۰،۰۸۲،۷۴۶	۲۰	۲۰/۲
۱۳۸۹	۱،۲۰۰،۳۰۶	۲۴،۲۴۱،۳۱۸	۲۰	۲۰/۲
۱۳۹۰	۱،۳۴۸،۰۷۸	۳۵،۶۱۰،۵۴۵	۲۵	۲۶/۴
۱۳۹۱	۱،۰۰۴،۹۱۳	۳۱،۴۱۳،۹۵۶	۳۰	۳۱/۳
۱۳۹۲	۹۴۴،۶۲۷	۲۹،۰۶۳،۴۱۵	۳۰	۳۰/۸
۱۳۹۳	۱،۲۹۳،۸۴۴	۳۹،۲۵۸،۱۰۰	۳۰	۳۰/۳
۱۳۹۴	۸۰۵،۷۴۶	۲۴،۵۴۷،۹۰۰	۳۰	۳۰/۵
۱۳۹۵	۱،۰۲۰،۲۲۹	۹۸،۲۳۴،۰۰۰	۱۰۰	۹۶/۳
۱۳۹۶**	۸۸۵۳۰۴	۹۲،۵۶۷،۰۰۰	۱۰۰	۱۰۴/۵

* با توجه به مفاد ماده (۵۰) قانون جامع ایثارگران، افراد مندرج در قانون مذکور، مشمول اخذ قرض‌الحسنه ازدواج به میزان دو برابر افراد عادی هستند.

** سخنرانی مدیرکل اعتبارات بانک مرکزی در مراسم تقدیر از شبکه بانکی در طرح ضربتی اعطای وام ازدواج (۸ آبان‌ماه ۱۳۹۶).

همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ علیرغم افزایش هزینه‌های ازدواج، تغییر قابل توجهی نکرده بود و ثابت ماندن مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج باعث شده بود که این سیاست، نتواند اثرگذاری لازم را در حمایت از ازدواج جوانان داشته باشد. این موضوع در تبصره «۲۹» قانون بودجه سال

۱۳۹۵ مورد توجه قرار گرفت و براساس آن، مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج از ۳۰ به ۱۰۰ میلیون ریال و دوره بازپرداخت آن از ۳ به ۴ سال افزایش پیدا کرد. *متن تبصره «۲۹» قانون بودجه ۱۳۹۵ به‌شرح زیر است:*

«به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و جاری در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه مشارکت کرده و تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهد.

تبصره «۱» ـ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک از زوجین از سی میلیون (۳۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت چهارساله افزایش می‌یابد.

تبصره «۲» ـ بانک مرکزی موظف است اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را به‌نحوی مدیریت کند که تعداد جوانان در صف تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج در پایان هر ماه کمتر از پنجاه هزار نفر باشد.

تبصره «۳» ـ بانک مرکزی وظیفه نظارت بر اجرای این قانون و جریمه بانک‌های متخلف در این زمینه را بر عهده دارد».

این حکم در بند «ج» تبصره «۱۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۶ نیز با تغییرات جزئی تکرار شد:

«به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع

کلیه منابع در اختیار پس‌انداز، جاری و سپرده قرض‌الحسنه بانک‌ها در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه مشارکت کرده و تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهند.

طی سه‌ماهه اول سال ۱۳۹۶ تمامی پرونده‌های تعیین تکلیف نشده سال قبل در اولویت تسهیلات مذکور قرار می‌گیرند.

۱. تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۶ یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت چهارساله می‌باشد.

۲. بانک مرکزی وظیفه نظارت بر اجرای این قانون و جریمه بانک‌های متخلف در این زمینه را برعهده دارد.

گزارش عملکرد شبکه بانکی به تفکیک و اقدامات احتمالی نظارتی بانک مرکزی در بازه‌های زمانی ۶ ماهه توسط بانک مرکزی به کمیسیون‌های فرهنگی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی اعلام خواهد شد.

۳. کلیه بانک‌ها موظفند پس از تکمیل پرونده حداکثر تا یک ماه تسهیلات مذکور را پرداخت نمایند».

جدول ۲. مقایسه احکام بودجه سنواتی در ارتباط با تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۶	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
مبلغ تسهیلات	۱۰۰ میلیون ریال	۱۰۰ میلیون ریال	۱۰۰ میلیون ریال
دوره بازپرداخت	۴ ساله	۴ ساله	۴ ساله
تصریح به استفاده از منابع قرض‌الحسنه جاری	✓	✓	✓
تصریح به اولویت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج	✓	✓	✓
تصریح به سقف صف دریافت تسهیلات (۵۰ هزار نفر)	✓	✘	✘
تصریح به سقف زمانی برای پرداخت تسهیلات (یک ماه)	✘	✓	✘
تصریح به نظارت بانک مرکزی بر عملکرد بانک‌ها	✓	✓	✘
تصریح به گزارش دوره‌ای به مجلس	✘	✓	✘
تصریح به گزارش به عموم مردم	✘	✘	✘

همان‌طور که در جدول فوق مشخص است متن موجود در بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه ۱۳۹۷ نسبت به متن قانون در سال‌های گذشته بسیار ضعیف‌تر است و بسیاری از ظرایف نظارتی از آن حذف شده است، لذا ضروری است این متن اصلاح و تکمیل شود. مهمترین مواردی که در حکم تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج سنوات گذشته وجود داشته، اما در حکم بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ حذف شده، عبارتند از: تصریح به سقف صف دریافت تسهیلات (۵۰ هزار نفر)، تصریح به سقف زمانی برای پرداخت تسهیلات (یک ماه)، تصریح به نظارت بانک مرکزی بر عملکرد بانک‌ها، تصریح به گزارش دوره‌ای به مجلس یا عموم مردم.

– عملکرد بانک مرکزی در زمینه اجرای قانون پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

علیرغم صراحت تبصره «۲۹» قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و بند «ج» تبصره «۱۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۶، برای استفاده از سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری علاوه بر سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز جهت پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، در بند اول بخشنامه شماره ۹۵,۹۴۳۸۲ حوزه اعتبارات بانک مرکزی مورخ ۱۳۹۵/۳/۲۶ تنها سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز در این زمینه مورد توجه قرار گرفته است. این اقدام اصلی‌ترین مانع برای عدم اجرای قانون را به وجود آورده است.

البته روابط عمومی بانک مرکزی در تاریخ ۲۷ تیرماه ۱۳۹۵ با صدور بیانیه‌ای[1] اعلام کرد، با توجه به اهمیت موضوع ازدواج جوانان و ضرورت فراهم کردن تسهیلات لازم برای این امر، بانک مرکزی دراجرای تبصره «۲۹» قانون بودجه سال جاری، پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج از محل منابع قرض‌الحسنه جاری بانک‌ها را بررسی می‌کند که پس از حصول نتیجه، نحوه اقدام در موضوع به سیستم بانکی ابلاغ خواهد شد. با وجود این علیرغم تکرار این حکم قانونی در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تا تاریخ انتشار این گزارش هیچ ابلاغی در این رابطه به بانک‌ها گزارش نشده است.

شایان است پیش از تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۵، هیچ تکلیف قانونی برای پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه از محل سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری بانک‌ها -که مانده‌ای قریب به ۱۰۰۰هزار میلیارد ریال در انتهای سال ۱۳۹۵ داشته است- وجود نداشته است[2]. لذا تبصره «۲۹» قانون بودجه ۱۳۹۵ از این جهت نیز بسیار حائز اهمیت

1. http://www.cbi.ir/showitem/14955.aspx

۲. این موضوع به تفصیل در گزارش۱-۱۴۴۵۵ مرکز پژوهش‌های مجلس مورد بحث قرار گرفته است.

بوده است، زیرا اختصاص تنها ۵ درصد از سپرده‌های مزبور می‌توانست منابع لازم برای پرداخت آنی تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۵۰۰ هزار نفر از جوانانی که در زمان تصویب قانون مزبور در صف دریافت تسهیلات قرار داشتند را فراهم آورد.

علیرغم برخی کاستی‌ها در اجرای حکم قانونی مندرج در تبصره «۲۹» قانون بودجه سال ۱۳۹۵، حکم مزبور توانست به‌طور قابل توجهی وضعیت پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را بهبود بخشد، به‌طوری که تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج پرداختی در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل، از جهت تعداد و ارزش به‌ترتیب ۲۶/۶ و ۳۰۰/۸ درصد رشد داشته است. در هفت ماه ابتدای سال ۱۳۹۶ تسهیلات ازدواج پرداختی نسبت به مدت مشابه سال قبل از جهت ارزش و تعداد به‌ترتیب ۴۸ و ۶۱ درصد رشد داشته است[۱]، البته با توجه به اتمام طرح ضربتی تسهیلات ازدواج قطعاً این رشد در پایان سال نسبت به عملکرد کل سال ۱۳۹۵ وجود نخواهد داشت.

به علاوه اینکه به اذعان مسئولین ارشد بانک مرکزی[۲]، با افزایش مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۰۰ میلیون ریال، انحرافی که قبل از آن در مصرف منابع قرض‌الحسنه شبکه بانکی وجود داشت (عدم پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه یا پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه به کارمندان و اشخاص مرتبط)، بهبود یافته است.

-اجرای طرح ضربتی پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

در انتهای تیرماه ۱۳۹۶، ۴۹۴۷۲۰ نفر در صف دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج قرار داشتند.

---

۱. با توجه به اینکه آمار تسهیلات پرداختی هفت ماه ۱۳۹۵ در دسترس نیست، با فرض یکنواخت بودن پرداخت تسهیلات به صورت نسبی محاسبه شده است.

۲. سخنرانی رئیس کل بانک مرکزی در مراسم دهمین سالگرد تأسیس بانک قرض‌الحسنه مهر ایران (۲۰ آذرماه ۱۳۹۶).

بانک مرکزی با هدف اجرای قانون و کاهش تعداد افراد در صف، به اجرای طرح ضربتی اعطای وام ازدواج با مشارکت ۱۱ بانک و مؤسسه اعتباری از ابتدای مردادماه تا اواسط مهرماه اقدام کرد و در این مدت در مجموع با پرداخت ۵۲۰۴۴۸ تسهیلات به متقاضیان، صف دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را به ۱۳۰۲۵۷ نفر کاهش داد.[۱] اجرای موفق این طرح نشان می‌دهد اولاً توان پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه به سرعت و با مبلغ بیشتر در نظام بانکی وجود دارد و ثانیاً پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به متقاضیان، نیازمند عزم و پیگیری مستمر بانک مرکزی است.

نمودار میزان منابع قرض‌الحسنه جاری و پس‌انداز و تسهیلات قرض‌الحسنه شبکه بانکی در سال‌های مختلف[۲]

(هزار میلیارد ریال)

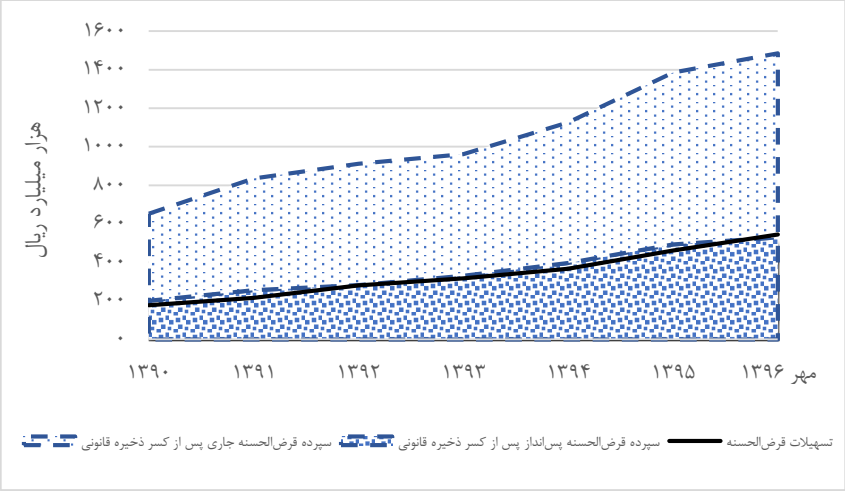

۱. سخنرانی مدیرکل اعتبارات بانک مرکزی در مراسم تقدیر از شبکه بانکی در طرح ضربتی اعطای وام ازدواج (۸ آبان‌ماه ۱۳۹۶).
۲. ذخیره قانونی و همچنین سپرده‌های صندوق پس‌انداز از منابع قرض‌الحسنه کسر شده است.

موضوع قابل توجه اینکه پس از طرح ضربتی تسهیلات ازدواج، برای اولین بار میزان تسهیلات قرض‌الحسنه از منابع قرض‌الحسنه پس‌انداز (با کسر سپرده قانونی) به میزان ۱۵ هزار میلیارد ریال پیشی گرفته است. براساس گزارش بانک مرکزی منابع قرض‌الحسنه پس‌انداز شبکه بانکی پس از کسر ذخیره قانونی در پایان مهرماه سال جاری بالغ بر ۵۳۰ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات قرض‌الحسنه برابر ۵۴۵ هزار میلیارد ریال بوده است.[۱] برای تحلیل این رویداد دو سناریو محتمل به‌نظر می‌رسد:

الف) بانک مرکزی توانسته است شبکه بانکی را ملزم به اجرای قانون و پرداخت تسهیلات معادل بخشی از منابع قرض‌الحسنه جاری کند. در این‌صورت حدود ۱/۵۷ درصد از مانده منابع قرض‌الحسنه جاری پس از کسر سپرده قانونی[۲] صرف پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج شده است.

ب) مازاد تسهیلات پرداخت شده نسبت به منابع قرض‌الحسنه پس‌انداز از خطوط اعتباری بانک مرکزی تأمین شده است. در این‌صورت تأمین منابع مذکور معادل کاهش ۲/۵ واحد درصدی (از ۱۰ درصد به ۷/۵ درصد) نرخ ذخیره قانونی سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز خواهد بود.

امکان‌سنجی افزایش مبلغ تسهیلات ازدواج در سال ۱۳۹۷

علیرغم وجود تورم حدود ۱۰ درصدی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج در لایحه بودجه ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ تغییر نیافته است این درحالی است

۱. گزیده آمارهای پولی و بانکی مهرماه ۱۳۹۶.
۲. بر اساس گزارش بانک مرکزی منابع قرض‌الحسنه جاری شبکه بانکی در پایان مهرماه سال جاری پس از کسر ذخیره قانونی برابر ۹۵۵ هزار میلیارد ریال بوده است.

که در حال حاضر هزینه‌های شروع زندگی مشترک در حداقلی‌ترین برآوردها بالغ بر ۳۰۰ تا ۵۰۰ میلیون ریال است لذا ضروری است برای حفظ اثرگذاری سیاست تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، مبلغ آن متناسب با هزینه‌های ازدواج افزایش یابد. در ادامه افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج در دو سناریوی افزایش به ۱۲۵ میلیون ریال و ۱۵۰ میلیون ریال امکان سنجی خواهد شد.

- مصارف تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

در سال‌های گذشته حداکثر تقاضای سالیانه تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج یک میلیون و سیصد هزار (۱۳۰۰۰۰۰) نفر بوده است. با فرض این مقدار تقاضا برای سال آتی، در سناریوی افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۲۵ میلیون ریال، به حدود ۱۶۰ هزار میلیارد ریال و در سناریوی افزایش به ۱۵۰ میلیون ریال به حدود ۲۰۰ هزار میلیارد ریال منابع نیاز است. با توجه به اینکه سایر تکالیف تسهیلات قرض‌الحسنه مندرج در بندهای «ج» و «د» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نیز بالغ بر ۳۰ هزار میلیارد ریال است، در سناریوی اول مجموع منابع مورد نیاز برابر ۱۹۰ هزار میلیارد ریال و در سناریوی دوم مجموع منابع مورد نیاز برابر ۲۳۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود.

- منابع تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

همان‌طور که گفته شد مانده تسهیلات قرض‌الحسنه در پایان مهرماه ۱۳۹۶ برابر ۵۴۵ هزار میلیارد ریال بوده است که بخش عمده آن مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه خرد با دوره بازپرداخت حداکثر ۵ ساله است لذا در بدبینانه‌ترین برآورد هر سال حدود ۲۰ درصد

تسهیلات قرض‌الحسنه بازپرداخت خواهد شد و منابع آن می‌تواند صرف پرداخت تسهیلات جدید شود. به‌عبارت دیگر در سال ۱۳۹۷ با فرض ثبات منابع قرض‌الحسنه نظام بانکی امکان پرداخت حداقل ۱۰۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه را خواهد داشت.

از سوی دیگر سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۲۴ درصد و در هفت ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶ نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۱/۹ رشد داشته است. لذا برای سال آتی رشد حدود ۲۰ درصدی این منابع قابل پیش‌بینی است که حدود ۱۰۰ هزار میلیارد ریال خواهد شد.

لذا افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۲۵ میلیون ریال بدون استفاده از منابع قرض‌الحسنه جاری کاملاً عملی خواهد بود و برای افزایش تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به ۱۵۰ میلیون ریال لازم است معادل ۳۰ هزار میلیارد ریال از منابع قرض‌الحسنه جاری تسهیلات قرض‌الحسنه نیز مورد استفاده قرار گیرد. این میزان حدود ۳ درصد از مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری (پس از کسر سپرده قانونی) است. لازم به یادآوری است که پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه از منابع سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری از سال ۱۳۹۵ در مجلس شورای اسلامی تصویب شده است و تاکنون عملکردی نداشته است.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد اصلاحی

با توجه به بررسی صورت‌گرفته پیرامون عملکرد اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج پس از افزایش این تسهیلات در سال ۱۳۹۵، به ۱۰۰ میلیون ریال و همچنین استدلال‌های ارائه شده پیرامون امکان افزایش تسهیلات ازدواج، پیشنهاد اصلاحی مربوط به بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه ۱۳۹۷ به‌شرح ذیل بیان می‌شود:

تبصره «۱۶»

بند «ب» ـ به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و جاری در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه مشارکت کرده و تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهد.

بانک مرکزی می‌تواند، بانک‌ها را موظف کند معادل بخشی از مانده سپرده قرض‌الحسنه جاری، تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت نمایند.

بانک مرکزی موظف است اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را به‌نحوی مدیریت کند که تعداد جوانان در صف تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج کمتر از پنجاه هزار نفر باشد. بانک مرکزی موظف است از ابتدای سال ۱۳۹۷ به‌صورت ماهیانه، مانده منابع قرض‌الحسنه، تعداد متقاضیان در صف و تعداد تسهیلات پرداخت شده را به تفکیک هر بانک و هر استان منتشر نماید.

بانک مرکزی وظیفه نظارت بر اجرای این قانون و جریمه بانک‌های متخلف در این زمینه را بر عهده دارد و می‌تواند به‌منظور تسهیل و تسریع در پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، در چارچوب قوانین و مقررات، از ابزارها و سازوکارهای تشویقی و تنبیهی لازم برای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری استفاده نماید. دستورالعمل مربوطه ظرف مدت ۳ ماه به تصویب شورای پول و اعتبار خواهد رسید».

سناریوی ۱: *تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج در سال ۱۳۹۷ برای هریک از زوجین یکصدوبیست و پنج میلیون (۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت پنج ساله خواهد بود.*

سناریوی ۲: *تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج در سال ۱۳۹۷ برای هریک از زوجین یکصد و پنجاه میلیون (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت پنج ساله خواهد بود.*

منبع و مأخذ

در متن گزارش اشاره شده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش | **شماره مسلسل: ۱۵۷۰۱**

دوره دهم ــ سال دوم | **شماره چاپ: ۷۶۰**

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱ | **شماره ثبت: ۳۴۸**

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۶۱. بند «ب» تبصره «۱۶»- تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازارهای مالی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سیدمهدی بنی‌طبا، موسی شهبازی غیاثی

همکار خارج از مرکز: سجاد حیدرزاده

ناظران علمی: سیدمهدی حسینی دولت‌آبادی، سیدعلی روحانی

متقاضی: کمیسیون اقتصادی

ویراستار تخصصی: ــــــ

واژه‌های کلیدی:

۱. قرض‌الحسنه

۲. ازدواج

۳. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۱۸